

Świadectwa rekognicji relikwii bł. Jakuba Strzemię

Rafał M. Antoszczuk OFMConv

Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie
rafalantoszczuk@gmail.com

Kwestia relikwii bł. Jakuba Strzemię i ich rekognicje za każdym razem wiązane są z niezwykleymi wydarzeniami, które pomagały w krzewieniu jego kultu. Sam błogosławiony zmarł w roku 1409 i na mocy swojego testamentu został pochowany w chórze franciszkańskiego klasztoru Świętego Krzyża we Lwowie¹. Rzeczywistość ta przyczyniła się do zapomnienia o miejscu pochówku halickiego metropolity. Nigdy jednak nie zapomniano o samej osobie pasterza i o jego dokonaniach dla miasta Lwowa i archidiecezji². Jego liczne zjawienia podczas różnych dziejowych wydarzeń sprawiły, że jeszcze przed beatyfikacją mieszkańcy Lwowa uznali go za szczególnego opiekuna miasta, co przyczyniło się do umieszczania na obrazach jego wyobrażenia pośród patronów Lwowa w różnych miejscach grodu³. Opatrznościowe odnalezienie grobu abpa Jakuba we lwowskim kościele Franciszkanów w roku 1619⁴, istniejąca *fama sanctitatis* oraz cuda, jakich doznawali wierni, pozwoliła na rozpoczęcie procesu beatyfikacyjnego, który zakończył się potwierdzeniem kultu publicznego przez papieża Piusa VI w roku 1790⁵ i wpisaniem go w poczet błogosławionych Kościoła katolickiego. Fakt beatyfikacji lub kanonizacji w tradycji Kościoła i w jego prawie zawsze wiązał się i wiąże z rozpoznaniem,

- 1 Archivum Secretum Vaticanum, Congr. Riti, Processus n. 1346; *Processo dioecesano sul Culto ab immemoriali tempore protato a Giacomo de Strepa, arcivescovo di Halicz, Testamentum Venerabilis Iacobi Strepa Archiepiscopi Haliciensis*, s. 198.
- 2 A. Zwiercan, *Błogosławiony Jakub Strzemię*, [w:] *Polscy święci*, t. 8, red. J. Bar, Warszawa 1987, s. 134.
- 3 Tamże, s. 137; W. Abraham, *Jakób Strepa. Arcybiskup halicki 1391–1409*, Kraków 1908, s. 66–69.
- 4 Z. Gogola, *Błogosławiony Jakub Strzemię, franciszkanin, arcybiskup halicko-lwowski*, „W Nurcie Franciszkańskim” 6 (1997), s. 149.
- 5 W. Bar, *Możliwość kanonizacji bł. Jakuba Strzemię w świetle prawa kanonizacyjnego*, [w:] *Z mroków czasów, czyli rzecz o bł. Jakubie Strzemię, Strózu naszym i Patronie*, red. R. M. Antoszczuk, Niepokalanów 2015, s. 130 (Biblioteka Instytutu Franciszkańskiego, 28); J. Bar, *Polskie procesy kanonizacyjne i beatyfikacyjne*, „Ruch Biblijny i Liturgiczny” 11 (1958) nr 5, s. 432, <https://doi.org/10.21906/rbl.2681>.

przeniesieniem i rozdzielaniem relikwii w miejsca, gdzie jest szczególnie czczony⁶. Podobnie rzecz miała się i z doczesnymi szczątkami abpa Jakuba Strzemię.

Pierwsza rekognicja szczątków abpa Jakuba Strzemię dokonała się w roku 1619 i wiązała się z odnalezieniem jego grobu w chórze zakonnym klasztoru Świętego Krzyża we Lwowie 16 listopada 1619 roku. Przy tej okazji dokonano otwarcia trumny, rozpoznania szczątków na podstawie odnalezionego w archiwum franciszkańskiego klasztoru arcybiskupiego testamentu i przeniesienia ciała 20 października 1626 roku do godniejszego miejsca przy ołtarzu głównym kościoła. Istniejącym do dziś dokumentem poświadczającym wszystkie wydarzenia i czynności z tej rekognicji jest świadectwo ks. Jakuba Skrobiszewskiego, jakie zamieścił i opublikował w swojej książce poświęconej życiorysom arcybiskupów halickich i lwowskich wydanej w roku 1628⁷. W tekście ks. Skrobiszewskiego zamieszczony jest także opis odnalezionych arcybiskupich funeraliów⁸.

Kolejne przenoszenie szczątków abpa Jakuba wiązało się z fundowaniem nowego sarkofagu oraz z szerzeniem jego kultu pośród wiernych. W roku 1754 rozpoczęto prace remontowe lwowskiego franciszkańskiego kościoła Świętego Krzyża, dlatego za pozwoleniem ówczesnego biskupa lwowskiego Mikołaja Wyżyckiego wyjęto szczątki z miejsca przechowywania i umieszczono

6 L. Fiejdasz, *Kształtowanie się pojęcia relikwii – aspekt prawny*, [w:] *Kult relikwii*, pod red. S. T. Praśkiewicza, Kraków 2013, s. 17–38 (Świętość Kanonizowana, 11).

7 J. Skrobiszewski, *Vite Archiepiscoporum Haliciensivm et Leopoliensivm*, Leopoli 1628, s. H₃-H₄, I-I₂.

8 „Należy tu powiedzieć, jak we wspomnianym 1619 roku, kiedy odnowiono nabożeństwo, które ustanowił w roku 1402 wyżej wymieniony arcybiskup Jakub, 29 listopada, który jest wigilią św. Andrzeja Apostoła, [wtedy] piątek przed pierwszą niedzielą adwentu, w kościele Zakonu Świętego Franciszka Braci Mniejszych Konwentualnych pod wezwaniem Krzyża Świętego w chórze, gdy kopano ziemię pod wspólny grób, obok ściany w pobliżu zakrystii [sacrarium] znaleziono w zbudowanej trumnie postać zmarłego mężczyzny ubranego w jasną szatę [splendens ornatu] i oznakami arcybiskupimi. Na głowie bowiem miał mitrę nienaruszoną, na piersiach paliusz arcybiskupi, pod paliuszem ornat na przedzie niezniszczony z tej samej materii i koloru co mitra, mianowicie z adamaszku, koloru żółtego, rękawiczki biskupie z lśniącego jasnego jedwabiu, one również zupełnie nienaruszone, jakby co dopiero zrobione, pięknie i subtelnie utkane oraz ozdobione czterema znakami róż z krzyżem pośrodku, na palcach dwa pierścienie z najczystszej złota, na stopach sandały; wśród szat było widać habit z szarego włoskiego sukna. Habit świadczył, że to był zakonnik, oznaki mówiły, że tu pochowany był arcybiskupem. Nie było jednak żadnego napisu ani informacji, kim on był. Wśród niepewności testament wymienionego arcybiskupa Jakuba wzięty z Archiwum Braci Konwentualnych wyjaśnił nam, że tu złożony był tym Jakubem Arcybiskupem” (J. Skrobiszewski, *Vite Archiepiscoporum Haliciensivm et Leopoliensivm*, s. H₃-H₄, tł. o. Damian Synowiec OFMConv).

w zakrystii kościoła. Dopiero w roku 1778 przełożono je do nowego sarkofagu, który po kasacie kościoła franciszkanów został przeniesiony do katedry lwowskiej w roku 1785 i umieszczony w kaplicy Pana Jezusa Ukrzyżowanego. Kolejnego otwarcia relikwiarza i przełożenia relikwii do innego dokonano w roku 1868⁹. Kolejna rekognicja związana była z jubileuszem 500-lecia śmierci bł. Jakuba i przeniesieniem relikwii do nowej srebrnej trumienki w roku 1910¹⁰. Kolejne otwarcie relikwiarza miało miejsce z racji 550 rocznicy śmierci bł. Jakuba w roku 1959, którego dokonał abp Eugeniusz Baziak – było ono tajne¹¹. Oficjalnie otwarto relikwiarz w skarbcu katedry na Wawelu w roku 2009 jako przygotowanie do peregrynacji relikwii bł. Jakuba z okazji jubileuszu 600-lecia jego śmierci¹². Należy dodać, że każdorazowe otwarcie relikwiarza było poświadczane i dokumentowane specjalnym protokołem, którego jeden z egzemplarzy trafiał do relikwiarza inne natomiast do odpowiednich archiwów. Najpełniejszą dawną dokumentację zawierającą opisy relikwii, stan ich zachowywania oraz czynności wykonywane podczas rekognicji posiadamy z lat 1907 i 1910. Kopie tych dokumentów wykonane w tamtym czasie trafiły do archiwum franciszkańskiego we Lwowie, a po II wojnie światowej do Archiwum Prowincjalnego Franciszkanów w Krakowie¹³. Zbiór ten okazał się niezwykle cenny dla wyjaśnienia wielu kwestii związanych z odnalezieniem w roku 2016 na Ukrainie pontyfikalnych szat funeralnych (grobowych)

9 J. Petrus, *Relikwiarz bł. Jakuba Strępy. Przyczynek do dziejów kultu Patrona archidiecezji lwowskiej*, [w:] *Z mroków czasów, czyli rzecz o bł. Jakubie Strzemię, Stróżu naszym i Patronie*, red. R. M. Antoszczuk, Niepokalanów 2015, s. 79–81 (Biblioteka Instytutu Franciszkańskiego, 28); tenże, *Relikwiarz bł. Jakuba Strępy. Przyczynek do dziejów kultu Patrona archidiecezji lwowskiej*, [w:] *Fides ars scientia. Studia dedykowane pamięci Księdza Kanonika Augustyna Mednisa*, red. A. Betlej, J. Skrabski, Tarnów 2008, s. 361–474.

10 Tamże.

11 F. Solarz, *Bł. Jakub Strzemię w zbiorach krakowskich franciszkanów*, „W Nurcie Franciszkańskim” 19 (2012), s. 94–95.

12 R. M. Antoszczuk, *Idziemy do nóg twych Błogosławiony – franciszkańskie jubileusze bł. Jakuba Strzemię i ich echa*, [w:] *Habent omnia tempora sua. Prace ofiarowane ks. prof. dr. hab. Januszowi Wyciśle*, red. Z. Gogola, Kraków 2013, s. 59; J. Szewek, *Otwarcie relikwiarza bł. Jakuba Strzemię*, „Wiadomości z Prowincji św. Antoniego z Padwy i bł. Jakuba Strzemię Zakonu Franciszkanów (OFMConv)” 2009 nr 1 (253), s. 30; *Protokół z otwarcia trumienki oraz rozpoznania i wydzielenia relikwii przed peregrynacją bł. Jakuba Strzemię*, „Wiadomości z Prowincji św. Antoniego z Padwy i bł. Jakuba Strzemię Zakonu Franciszkanów (OFMConv)” 2009 nr 1 (253), s. 39–41 (kopie innych dokumentów na s. 43–45).

13 Archiwum Prowincji św. Antoniego i bł. Jakuba Strzemię Zakonu Braci Mniejszych Konwentalnych (Franciszkanów) w Krakowie, teka: *Jakub Strzemię 1*, sygn. F-II-68/1, koperta: *Akta I* oraz koperta: *Akta II*.

bł. Jakuba Strzemię¹⁴. Dzięki opublikowanym zdjęciom w opracowaniu prof. Władysława Abrahama z 1910 roku¹⁵ oraz dzięki zachowanym kopiom protokołów rekognicyjnych z całą pewnością można stwierdzić, że w odnalezionych w 2016 roku dwóch drewnianych trumienkach, które na pewno pochodzą z 1868 roku, w jednej są relikwie św. Faustyna Męczennika, a w drugiej – szaty grobowe bł. Jakuba Strzemię. Zawartość obu trumienek odpowiada opisom protokołów z lat 1907 i 1910 oraz ich załączników, a wygląd szat funeralnych odpowiada tym widniejącym na fotografiach opublikowanych przez prof. Władysława Abrahama.

Omawiany zbiór to 5 kopii protokołów spisanych podczas otwierania relikwiarza będącego w katedrze lwowskiej z lat 1907 i 1910¹⁶, kopia dokumentu z prac rekognicyjnych z roku 1868¹⁷, opis uroczystości połączonych z procesją z relikwiami ulicami miasta Lwowa z roku 1910¹⁸ oraz protokół potwierdzający autentyczność relikwii oraz opisujący prace komisji rekognicyjnej badającej autentyczność relikwii w kościele franciszkanów pw. Matki Bożej Niepokalanej w Lwowie z roku 1910¹⁹.

Protokoły otwarcia relikwiarza oraz opis uroczystości procesyjnych spisane są na sztywnych kartach o wymiarach 34,5×42 cm. Karty złożone są na pół, a tekst zapisano ręcznie w języku łacińskim. Dwa z ośmiu dokumentów zapisane są w równych kolumnach, z czego lewa kolumna stanowi jakby margines tej samej szerokości co kolumna tekstu²⁰. Dokument stwierdzający autentyczność relikwii w kościele lwowskich franciszkanów spisany jest na

14 M. Pabis, *Odnaleziono cenne relikwie*, „Nasz Dziennik” 16 września 2016 nr 217 (5665), s. 10; Sam o sobie przypomniał. Rozmowa z ks. dr. Jackiem Waligórą, kustoszem relikwii bł. Jakuba Strzemię, „Nasz Dziennik” 16 września 2016 nr 217 (5665), s. 10; M. Pabis, *Odnaleziono bezcenne relikwie*, <https://naszdziennik.pl/wiara-kosciol-w-polsce/164735,odnaleziono-bezcenne-relikwie.html> (28.07.2018); Zwiastun i anioł pokoju. Z o. Rafałem Antoszczukiem OFMConv, czcicielem bł. Jakuba Strzemię, rozmawia Małgorzata Pabis, <https://naszdziennik.pl/wiara-kosciol-w-polsce/164755,zwiastun-i-anioł-pokoju.html> (20.08.2016); „Cuda i łaski Boże” 2017 nr 3 (158), s. 10–12.

15 W. Abraham, *Jakób Strepa. Arcybiskup halicki 1391–1409*, dz. cyt., tabl. II–VII.

16 Archiwum Prowincji św. Antoniego i bł. Jakuba Strzemię Zakonu Braci Mniejszych Konwentalnych (Franciszkanów) w Krakowie, teka: *Jakub Strzemię 1*, sygn. F-II-68/1, koperta: *Akta I*, dok. 4, 5, 7, 8, 9.

17 Tamże, dok. 2.

18 Tamże, dok. 10.

19 Archiwum Prowincji św. Antoniego i bł. Jakuba Strzemię Zakonu Braci Mniejszych Konwentalnych (Franciszkanów) w Krakowie, teka: *Jakub Strzemię 1*, sygn. F-II-68/1, koperta: *Akta II*, dok. 1.

20 Archiwum Prowincji św. Antoniego i bł. Jakuba Strzemię Zakonu Braci Mniejszych Konwentalnych (Franciszkanów) w Krakowie, teka: *Jakub Strzemię 1*, sygn. F-II-68/1, koperta: *Akta I*, dok. 9 i 10.

jednej karcie o wymiarach 42×34 cm w dwóch kolumnach, także w języku łacińskim.

Dokumentem głównym omawianego zbioru jest czternastostronicowa relacja z 31 maja 1910 roku, jaką arcybiskup lwowski rytu łacińskiego sporządził i przesłał papieżowi, na temat przeniesienia relikwii bł. Jakuba Strzemię do nowego relikwiarza oraz związane z tym przygotowania i czynności²¹. Do protokołu dołączone są załączniki posiadające w tekście głównego dokumentu swoje sygnatury i odniesienia. Dokumentu sygnowanego w tekście sprawozdania literą „A” niestety nie ma. Miał to być protokół z 30 maja 1907 roku z oględzin relikwiarzy, jakich dokonywał na polecenie abpa Bilczewskiego biskup pomocniczy Władysław Bandurski²². Dokument B to dokument z roku 1868, który informuje o odnowieniu relikwiarza oraz potwierdza autentyczność relikwii²³. Dokument C to protokół z 14 maja 1907 roku opisujący otwarcie relikwiarza na prośbę prof. Władysława Abrahama celem przeprowadzenia rozpoznania relikwii oraz dokonania ich opisu²⁴. Dokument sygnowany literą „D” to protokół z 4 listopada 1907 roku opisujący otwarcie relikwiarza celem sfotografowania jego zawartości²⁵. Dokument oznaczony literą „E” to dokument z 31 maja 1910 roku relacjonujący i opisujący wykonywane czynności oraz odnalezione relikwie, zawiera także opisy przedmiotów funeralnych znajdujących się w trumience oraz informacje, które z nich zostały złożone do nowego i starego relikwiarza²⁶. Dokument F to dokument z 31 maja 1910 roku i zawiera szczegółowy lekarski opis kości oraz wyjaśnia, które z nich zostały umieszczone w nowym w relikwiarzu katedry lwowskiej²⁷. Dokumentami osobnymi są sprawozdanie z procesji z relikwiami bł. Jakuba z czerwca 1910 roku²⁸ oraz dyplom stwierdzający autentyczność relikwii z kościoła franciszkanów lwowskich²⁹. Można zatem stwierdzić, że omawiany zbiór zawiera dokumenty rekognicji składającej się z dwóch części. Pierwsza część miała miejsce w roku 1907 i była dokonana na mocy rozporządzeń Świętej

21 Tamże, dok. 9.

22 Tamże, dok. 9, s. 3.

23 Tamże, dok. 2.

24 Tamże, dok. 4.

25 Tamże, dok. 5.

26 Tamże, dok. 7.

27 Tamże, dok. 8.

28 Tamże, dok. 10.

29 Archiwum Prowincji św. Antoniego i bł. Jakuba Strzemię Zakonu Braci Mniejszych Konwentualnych (Franciszkanów) w Krakowie, teka: *Jakub Strzemię 1*, sygn. F-II-68/1, koperta: *Akta II*, dok. 1.

Kongregacji Rytów z 24 kwietnia 1909 roku i miała za zadanie rozpoznanie relikwii, stanu ich zachowania, dokonania opisów i fotografii³⁰. Druga część rekognicji dokonała się w roku 1910 na mocy upoważnienia wyżej wymienionej dykasterii watykańskiej z 24 marca 1909 roku i miała na celu przeniesienie relikwii bł. Jakuba do nowego relikwiarza³¹.

Nagłówek umieszczony na lewej kolumnie dokumentu głównego zawiera nadawcę: „Arcybiskup Lwowski rytu łacińskiego”, a adresatem dokumentu jest papież. Abp Józef Bilczewski w pierwszych zdaniach informuje, że sprawozdanie z czynności zbadania i przeniesienia relikwii bł. Jakuba Strzemię, które miało miejsce w katedrze lwowskiej 14 maja 1907 roku³² oraz 31 maja 1910 roku, jest odpowiedzią na pisma i instrukcje Świętej Kongregacji Rytów z 24 kwietnia 1909 roku i 24 maja 1909 roku (niestety nie posiadamy tekstów tych dwóch dokumentów). Sprawozdawca podaje informacje dotyczące śmierci bł. Jakuba oraz historię przenoszenia jego szczątków i relikwii³³. Po przedstawieniu członków komisji³⁴ opisano stan relikwiarza i relikwii znajdujących się w kaplicy Pana Jezusa Ukrzyżowanego lwowskiej katedry. Stwierdzono, że na ołtarzu znajdują się dwie trumienki (są to te same trumienki, które zostały odnalezione w 2016 roku). W jednej z nich znajdowały się relikwie bł. Jakuba opatrzone pieczęciami abpa Ksawerego Wierchyleyskiego, w drugiej natomiast relikwie św. Faustyna Męczennika, opatrzone były także pieczęciami wspomnianego arcybiskupa³⁵. W dalszej części protokołu, odwołując się także do załączników, opisuje wykonywane czynności oraz znalezione w trumience relikwie, którymi są kości błogosławionego i elementy funeralnego stroju biskupiego³⁶.

30 Archiwum Prowincji św. Antoniego i bł. Jakuba Strzemię Zakonu Braci Mniejszych Konwentalnych (Franciszkanów) w Krakowie, teka: *Jakub Strzemię 1*, sygn. F-II-68/1, koperta: *Akta I*, dok. 9, s. 1.

31 Tamże s. 4.

32 Tamże, s. 1.

33 Tamże, s. 1–2.

34 Tamże, s. 2–3. Członkowie komisji: abp Józef Bilczewski – metropolita lwowski obrządku łacińskiego, bp Władysław Bandurski – biskup pomocniczy archidiecezji lwowskiej, ks. Zenon Lubomięski – proboszcz katedry, o. Peregyn Haczela – prowincjał Zakonu Braci Mniejszych Konwentalnych (franciszkanów), o. Kazimierz Siemaszkiewicz – gwardian klasztoru lwowskich franciszkanów, prof. Władysław Abraham, konserwatorzy zabytków: dr Ludwik Finkiel, dr Aleksander Czołowski, archiwista miasta Lwowa Władysław Przybysławski, katecheta szkoły realnej ks. Jakub Głąb, ceremoniarz Mieczysław Bryczkowski, kapelan i sekretarz arcybiskupa ks. Rudolf Nowowiejski.

35 Archiwum Prowincji św. Antoniego i bł. Jakuba Strzemię Zakonu Braci Mniejszych Konwentalnych (Franciszkanów) w Krakowie, teka: *Jakub Strzemię 1*, sygn. F-II-68/1, koperta: *Akta I*, dok. 9, s. 3.

36 Tamże, s. 2–4 oraz dok. 2, 4, 5.

Druga część protokołu to opis bezpośrednich czynności wykonanych w związku z przeniesieniem relikwii do nowego relikwiarza³⁷. Przywołany jest dokument kongregacji, na mocy którego wykonane zostały opisywane czynności, którym jest upoważnienie z 24 maja 1909 roku. Protokół zawiera datę, miejsce i powód rekognicji, która odbyła się 31 maja 1910 roku w katedrze lwowskiej celem przeniesienia relikwii bł. Jakuba do nowego relikwiarza³⁸. Następnie podany jest skład powołanej komisji składającej się z duchownych i świeckich, specjalistów z różnych dziedzin – teologii, prawa, historii, konserwacji zabytków, medycyny sądowej, oraz twórców nowego relikwiarza. Podana jest także informacja o złożeniu specjalnej przysięgi przez członków komisji³⁹.

W następnej części protokołu przytaczane są opisy, które znajdowały się w Sumariuszu procesu kanonizacyjnego bł. Jakuba Strzemię dotyczące wyglądu relikwiarza z 1778 roku, a także samych relikwii błogosławionego i ich przeniesienia z kościoła Świętego Krzyża do katedry lwowskiej w roku 1785⁴⁰. Według przytoczonego opisu relikwiarz wykonany był z posrebrzanego mosiądzu, ozdobiony plastycznie wykonanymi kwiatami. Posiadał szklane okienka, a krawędzie brzegów pokrywy ozdobione były czterema kulami. Na środku wieka znajdowała się otoczona liściastymi wićmi srebrna tabliczka z insygniami biskupimi oraz herbem Strzemię z grawerowanym łacińskim napisem: „Święte doczesne szczątki Bł. Jakuba Arcybiskupa Halickiego z czią obok Większego Ołtarza pochowane w 1411. W lutym roku 1619 odnalezione. W roku 1626 w bardzo uroczysty sposób do znakomitszego grobowca

37 Archiwum Prowincji św. Antoniego i bł. Jakuba Strzemię Zakonu Braci Mniejszych Konwentualnych (Franciszkanów) w Krakowie, teka: *Jakub Strzemię 1*, sygn. F-II-68/1, koperta: *Akta I*, dok. 9, s. 4–15 oraz dok. 7, 8.

38 Archiwum Prowincji św. Antoniego i bł. Jakuba Strzemię Zakonu Braci Mniejszych Konwentualnych (Franciszkanów) w Krakowie, teka: *Jakub Strzemię 1*, sygn. F-II-68/1, koperta: *Akta I*, dok. 9, s. 4–5.

39 Skład komisji: abp Józef Bilczewski, proboszcz katedry ks. Zenon Ekwit Pomian Lubomęski, kanclerz kurii Wiktor Bilski, bp pomocniczy Władysław Bandurski, ks. kan. Jan Ślusarz, o. Peregryn Haczela – prowincjał franciszkanów, o. Kazimierz Sieniankiewicz – gwardian klasztoru franciszkanów, ks. Ludwik Seherff, ks. Mieczysław Bryczkowski – ceremoniarz katedralny, ks. Rudolf Nowowiejski – kapelan i sekretarz arcybiskupa, studenci teologii: Micha Kaspiruk, Kazimierz Gąska, biegli lekarze anatomowie: dr Henryk Kadyi – profesor anatomii opisowej ludzkiego ciała, dr Andrzej Obrzut – profesor anatomii patologicznej, dr Ludwik Rydygier, prof. Władysław Abraham, prof. prawa kanonicznego Ludwik Finkiel, Aleksander Czalkowski – archiwista miasta Lwowa, Jan Wypasek – wykonawca nowego relikwiarza, Józef Mikłaszewski – stolarz, Stanisław Len i Marcin Baran – zakrystianie katedralni.

40 Archiwum Prowincji św. Antoniego i bł. Jakuba Strzemię Zakonu Braci Mniejszych Konwentualnych (Franciszkanów) w Krakowie, teka: *Jakub Strzemię 1*, sygn. F-II-68/1, koperta: *Akta I*, dok. 9, s. 6–7.

w urnie (trumienne) cynowej potrójnym jedwabiem i pieczęciami obwarowane przeniesione zostały. W roku 1754 ponownie rozpoznane. Do tego grobowca z racji czynności procesowych przeniesione w roku 1778⁴¹. W dalszej części umieszczono opis przeniesienia relikwii i ich ułożenia w trumienne⁴². W protokole z 1910 roku umieszczono informację, że relikwiarz, który zastała komisja w kaplicy lwowskiej katedry, nie jest tym, którego opis znajduje się w Sumariuszu procesu kanonizacyjnego, ale tym, do którego relikwie przeniesiono w roku 1868⁴³. Protokół informuje także, że opisaną srebrną tablicę z osiemnastowiecznego relikwiarza posiadają lwowscy franciszkanie⁴⁴. Tablica wraz z innymi cennymi przedmiotami lwowskiego konwentu trafiła do krakowskiego klasztoru franciszkanów w roku 1946⁴⁵ i przechowywana jest w zbiorach Prowincjalnego Archiwum Franciszkanów w Krakowie⁴⁶.

W kolejnej części dokumentu podane zostały argumenty potwierdzające autentyczność relikwii bł. Jakuba Strzemię, franciszkanina i arcybiskupa halickiego⁴⁷. W punkcie C wspomnianych argumentów są także wymienione

41 F. Solarz, *Bł. Jakub Strzemię w zbiorach krakowskich franciszkanów*, dz. cyt., s. 106, przypis 242 (tł. o. Krzysztof Kościelniak OFMConv).

42 „W środku więc tej urny na poduszce są złożone ornat, tuniczka i inne części ułożone na dwóch kościach biodrowych; głowa obwiązana czerwonymi przepaskami w formie krzyża. Ten krzyż związany jest do wyżej wspomnianej poduszki, wokół natomiast są poukładane pozostałe kości opisane w dostawionym inwentarzu, z których niektóre są połączone wyżej opisanymi powiązaniem, mniejsze są zawinięte w biały papier opatrzone w napis, co znajduje się wewnątrz. Infuła jest ułożona powyżej głowy, rękawiczki leżą z prawej strony: mianowicie prawa z dwoma pierścieniami na palcu pierścieniowym, na stronie lewej głowy rękawica lewa, a po przelozieniu w ten sposób do nowego grobowca wyżej opisanych kości Czcigodnego Sługi Bożego Jakuba Strzemię, Arcybiskupa Halickiego, oraz tkanin i pozostałości wyżej spisane zostało, wreszcie sama urna czerwonymi płótnami i pieczęciami Najjaśniejszego [...] opatrzona pozostaje. Również stara urna opieczętowana tymi samymi pieczęciami została dana do zakrystii do przechowania” (Archiwum Prowincji św. Antoniego i bł. Jakuba Strzemię Zakonu Braci Mniejszych Konwentualnych (Franciszkanów) w Krakowie, teka: *Jakub Strzemię 1*, sygn. F-II-68/1, koperta: *Akta I*, dok. 9, s. 7–8, tł. o. Marek Hałambiec OFMConv).

43 Tamże, s. 8.

44 Tamże.

45 F. Solarz, *Bł. Jakub Strzemię w zbiorach krakowskich franciszkanów*, dz. cyt., s. 106.

46 Archiwum Prowincji św. Antoniego i bł. Jakuba Strzemię Zakonu Braci Mniejszych Konwentualnych (Franciszkanów) w Krakowie, sygn. F-II-4.

47 „A) Żaden ojciec zakonu św. Franciszka nie był arcybiskupem oprócz bł. Jakuba Strzemię. Stąd, gdy w urnie, którą otworzyliśmy w 1907 roku, jak i dzisiaj, znajdują się insygnia arcybiskupie z częściami habitu franciszkańskiego, muszą być to relikwie bł. Jakuba Strzemię. B) Z akt Lwowskiej Kapituły Metropolitalnej (T. 16, s. 283 i 531, T. 17) wynika pewność, że arcybiskup Kicki w roku 1786 przeniósł relikwie bł. Jakuba Strzemię z kościoła św. Krzyża do kościoła Metropolitalnego i umieścił je w pobliżu ołtarza w kaplicy Ukrzyżowanego P. Jezusa. Gdy zatem we wspomnianej

i opisane przez specjalistów wszystkie odnalezione w relikwiarzu kości oraz szaty⁴⁸. Podano także informację o przeniesieniu kości i niektórych elementów szat do szklanego pojemnika opieczetowanego pieczęciami arcybiskupimi i włożonego do nowego srebrnego relikwiarza, który zamknięto czterema zamkami, a także zabezpieczono dwoma pieczęciami⁴⁹. Do protokołu dołączono wspomniane już wcześniej załączniki E i F, które sporządzone zostały przez specjalistów opisujących szczegółowo kości i szaty wraz z informacjami wyjaśniającymi, co włożono do konkretnych relikwiarzy⁵⁰. Według

kaplicy nie ma innych relikwii z insygniami arcybiskupimi i częściami habitu franciszkańskiego, oprócz tych, które znaleźliśmy z dokumentem Przewielebnego Ks. Morawskiego, muszą to być relikwie bł. Jakuba Strzemię. C) To potwierdza też fakt ten, że relikwie znajdujące się w urnie, którą otworzyliśmy w 1907 roku, i którą dziś, to jest 31 maja 1910 roku kazaliśmy otworzyć, są całkowicie te same, które w procesie beatyfikacyjnym bł. Jakuba Strzemię na s. 125 zostały opisane. Te więc relikwie również w dniu dzisiejszym, tj. 31 maja 1910, wyjęliśmy z urny i w obecności czcigodnych księży i biegłych lekarzy, innych panów wyliczonych wyżej na s. 5 i 6 ułożyliśmy na mniejsze przykrytej lnianymi płótnami. Były to następujące relikwie, jak opisali ją powołani anatomowie” (Archiwum Prowincji św. Antoniego i bł. Jakuba Strzemię Zakonu Braci Mniejszych Konwentualnych (Franciszkanów) w Krakowie, teka: *Jakub Strzemię 1*, sygn. F-II-68/1, koperta: *Akta I*, dok. 9, s. 8-9, tł. o. Marek Hałambiec OFMConv).

48 „Były to następujące relikwie, jak opisali je powołani anatomowie: *cranium* (czaszka) bł. Jakuba Strzemię ze szczęką obwiązaną wstążkami czerwonej barwy, ściek wiencowy i ściek strzałowy są zrośnięte i wskazują na wiek około 60, 70 lub trochę więcej lat. Brak 3 zębów siekaczy górnych i 1 dolnego, w ciągu życia obydwie pierwsze zęby przeżuwalce dolne i 4 przeżuwalce górne zostały stracone. Zęby pozostałe zachowały się dobrze. Jest kregosłup długości 65 cm; następnie są wszystkie kości boczne prawe i lewe w liczbie 24, z których dwunasta lewa ma długość 12 cm, prawa natomiast jest długa tylko na 5 cm. Jest ponadto *sternum*, które (rękojeść) trzonek ciała obejmuje, a w którym brakuje części *prrossus xyphodaei*. Są również obydwie kluczyki; obydwie ramiona (część niższa prawego uszkodzona); kość prawego ramienia; łokieć (część ramienia) lewy; promień (laska) lewy; kości miednicy obydwie; obydwie kości biodra (brak prawego większego *trochanter*); z kości goleni pozostała jedynie kłamra cała, kłamra prawa na połowie opuchliny rozszerzona powstała w wyniku wyleczenia złamania (które wskazuje, że bł. Arcybiskup może podczas którejś z licznych podróży misyjnych i apostołskich po różnych okolicach odbywał). Jest jeszcze prawa missetka na wierzchołku (stronie zewnętrznej) *osteophytes* kolana, która wskazuje, że Błogosławiony w modlitwach do Boga pozostawał ustawicznie na klęczkach (według niżej podpisanych anatomów). Są też części środkowe habitu franciszkańskiego uszytego z prostego materiału, w którym bł. Jakub został pochowany i poza tym siedem kawałków z pastorału, z którego jeden jest długi na 30 cm; części sandałów *curio* uszytych; wreszcie cyna z paliusza i części oraz resztki z kości i szat” (Archiwum Prowincji św. Antoniego i bł. Jakuba Strzemię Zakonu Braci Mniejszych Konwentualnych (Franciszkanów) w Krakowie, teka: *Jakub Strzemię 1*, sygn. F-II-68/1, koperta: *Akta I*, dok. 9, s. 10–11, tł. o. Marek Hałambiec OFMConv, konsultacja medyczna: lek. med. o. Marcin Jelinek OFMConv).

49 Archiwum Prowincji św. Antoniego i bł. Jakuba Strzemię Zakonu Braci Mniejszych Konwentualnych (Franciszkanów) w Krakowie, teka: *Jakub Strzemię 1*, sygn. F-II-68/1, koperta: *Akta I*, dok. 9, s. 11.

50 Tamże, dok. 7 i 8.

załącznika F do nowej srebrnej trumienki włożono większość odnalezionych kości⁵¹ oraz kawałki habitu, siedem fragmentów drewnianego pastorału, fragmenty skórzanych sandałów, cynowe elementy paliusza oraz proch z kości i szat⁵². Załącznik F opisuje także, które z kości zostały zabrane przez abpa Bilczewskiego⁵³ zapewne dla rozdzielania relikwii.

Ważne informacje odnoszące się do szat funeralnych posiada dokument główny oraz załącznik E. W dokumentach tych wymieniane są konkretne szaty i ich opisy, a niekiedy ich wymiary. Warto nadmienić, że załącznik E wykazuje paramenty, które zostały na nowo włożone do relikwiarza, w którym były od 1868 roku, jednak z tą uwagą, że po kilku miesiącach będą wystawione dla czci wiernych w nowej, oddzielnej szafie, która ma być wykonana

51 „W tej skrzyni srebrnej bardziej wytwornej znajdują się następujące relikwie bł. Jakuba Strzemię, jak to niżej podpisani biegli anatomicy opisali: jest czaszka z żuchwą obwiązana przepaską koloru czerwonego; szew więcnowy łączący kość czołową i kości ciemieniowe oraz szew strzałkowy są zrośnięte i wskazują na wiek około 60 lat, a być może na 70 lub więcej lat. Brak trzech zębów siekaczy górnych i jednego dolnego; w czasie życia oba pierwsze zęby trzonowe dolne i cztery trzonowe górne tylne zostały utracone. Pozostałe zęby są dobrze zachowane. Jest kręgosłup kompletny mający 65 cm długości; następnie wszystkie żebra prawego i lewego boku w liczbie 24, z których dwunaste lewe ma 12 cm długości, prawe zaś tylko 5 cm. Następnie jest mostek, który spłata rękojęść mostka i trzon mostka, w którym brakuje kawałka wyrostka mieczykowatego. Następnie są obydwa obojczyki, obydwie łopatki (część wewnętrzna prawej uszkodzona); kość ramienna prawa; kość łokciowa lewa, kość promieniowa, obie kości miednicy; obie kości uda (brakuje krętarza większego kości udowej prawej); z kości goleniowych pozostała tylko strzałka lewa cała; strzałka prawa ponad połowę ma guzowatość w formie rozlania po uleczonym złamaniu; brakuje końca tej kości. Jest następnie rzepka prawa, na zewnętrznej powierzchni zwyrodnienie prawdopodobnie z ciągłego klęczenia” (Archiwum Prowincji św. Antoniego i bł. Jakuba Strzemię Zakonu Braci Mniejszych Konwentualnych (Franciszkanów) w Krakowie, teka: *Jakub Strzemię 1*, sygn. F-II-68/1, koperta: *Akta I*, dok. 8, tł. o. Marek Hałambiec OFMConv, konsultacja medyczna: lek. med. o. Marcin Jelinek OFMConv).

52 Archiwum Prowincji św. Antoniego i bł. Jakuba Strzemię Zakonu Braci Mniejszych Konwentualnych (Franciszkanów) w Krakowie, teka: *Jakub Strzemię 1*, sygn. F-II-68/1, koperta: *Akta I*, dok. 8.

53 „Ze sobą zabraliśmy następujące relikwie: chrząstkę pierścieniową skostniałą, której skostnienie wskazuje na podeszły wiek (z braku łuku przedniego); wszystkie kości nadgarstka (z wyjątkiem obu kości trójkątnych i kości łódkowatej lewej, których nie ma) i 5 kości śródręcza; następnie kości paliczkowe bliższe 4; następnie kość paliczkową środkową jedną; kości paliczkowe dalsze obu kciuków i innych 6 kości; następnie siódme żebro złamane; następnie obie kości pięty i obie kości skokowe; obie kości łódkowate; kość klinową przysródkową pierwszą lewej stopy; kość prawego palucha śródstopia; następnie dwie kości śródstopia całe i jedną złamaną (część bliższą); jedną kość paliczkową bliższą i fragmenty kości, których nie można było dokładnie określić” (Archiwum Prowincji św. Antoniego i bł. Jakuba Strzemię Zakonu Braci Mniejszych Konwentualnych (Franciszkanów) w Krakowie, teka: *Jakub Strzemię 1*, sygn. F-II-68/1, koperta: *Akta I*, dok. 8, tł. o. Marek Hałambiec OFMConv, konsultacja medyczna: lek. med. o. Marcin Jelinek OFMConv).

w Krakowie⁵⁴ – niestety nigdy się to nie stało. Do wspomnianej drewnianej trumienki wróciły ornat haftowany arabeskami w kształcie szaty z XIV wieku, dwie tunicelle, dwie rękawice z wyhaftowanymi krzyżami, mitra z dwoma gotyckimi fanonami, cingulum, trzy większe i jedenaście mniejszych kawałków gotyckiego pastorału, trzy krzyże i kawałki paliusza. Dokument potwierdza, że niektóre kości abp Bilczewski zabrał „do siebie”⁵⁵. Warto dodać, że dodatkowe informacje na temat rekonstrukcji z lat 1907 i 1910 oraz wyglądu paramentów można odnaleźć w opracowaniu prof. Władysława Abrahama o życiu, działalności i kulcie bł. Jakuba⁵⁶. Dokument główny oraz załączniki C i F podają

54 Archiwum Prowincji św. Antoniego i bł. Jakuba Strzemię Zakonu Braci Mniejszych Konwentalnych (Franciszkanów) w Krakowie, teka: *Jakub Strzemię 1*, sygn. F-II-68/1, koperta: *Akta I*, dok. 7, s. 1.

55 Tamże.

56 „[...] niewątpliwej autentyczności są te szczątki stroju biskupiego, które w roku 1619 znaleziono przy otwarciu grobu. Złożono je wówczas wraz ze szczątkami ciała z pietyzmem w nowej urnie w roku 1626 i starannie opieczetowano, a później po rewizji dokonanej w r. 1754, przełożono w szystku w r. 1778, do nowo sprawionego relikwiarza. Arcybiskup Kicki po zamknięciu kościoła św. Krzyża w r. 1785 przeniósł te relikwie do katedry i umieścił obok ołtarza w kaplicy Chrystusa ukrzyżowanego w szklanej trumience ozdobionej infulą, krzyżem metropolitalnym i pastorałem. Wedle opisu naocznego może świadka kanonika lwowskiego Skrobiszewskiego, w grobie Jakóba, gdy go odkryto, okazały się kształty człowieka zmarłego, przybranego w szaty i oznaki arcybiskupie. Na głowie miał mitrę zupełnie całą, z żółtego adamaszku w kwiaty, na piersiach paliusz arcybiskupi, pod nim ornat na przodzie nie zniszczony z tej samej materyi jak mitra, nienaruszone rękawiczki z białego jedwabiu, delikatnie tkane, ozdobione krzyżem i czterema różami wokół, na palcach dwa pierścienie z czystego złota, na nogach sandały, z pod ornatu zaś wyglądało ubranie zakonne z włoskiego sukna. Gdy w r. 1778 dla celów procesu kanonizacyjnego sprawioną w roku 1626 urnę otwarto, znaleziono w szystkie te same przedmioty, lecz w stanie więcej zniszczonym, nadto protokół komisji wymienia jeszcze stułę jedwabną i szczątki różnych materyi, jak się zdaje z dalmatyki, lub tunicelli, niezniszczoną poduszkę i różne kawałki drzewa. Przekładając w szystko do nowego mosiężnego posrebrzanego relikwiarza, opatrzonego małemi okienkami ze szkła białego, umieszczono szczątki materyi wewnątrz poduszki, związano czaszkę i kości, mniejsze owinięto białym papierem i opatrzone stosownymi napisami, na czaszkę położono infulę a po obu jej stronach rękawiczki wraz z pierścieniami, na których już wówczas brakło kamieni. Dzięki wielkoduszemu zrozumieniu celów naukowych ze strony J. E. obecnego X. Arcybiskupa lwowskiego, mieliśmy sposobność oglądania tych w szystkich pamiątek. X. Arcybiskup Bilczewski przedsięwziął dwukrotnie dnia 14 maja i 4 listopada 1907 r. otwarcie relikwiarza, przyczem byli obecni oprócz J. Ekscelencyi, ks. biskup Bandurski, sufragan lwowski, ks. Infulat Zabłocki, ks. Prałat Lubomęski, ks. kanonik Słószarz, Prowincyał OO. Franciszkanów X. Haczela, gwardyan konwentu lwowskiego, X. Siemaszkiewicz, sekretarz X. arcybiskupa X. Nowowiejski, XX. Bryczkowski i Głąb, nadto autor pracy niniejszej i konserwatorowie prof. Dr Finkel, p. Przybyłowski i Dr Czołowski, a przy drugim otwarciu także i p. Władysław Łoziński. W szystkie szczątki znaleziono w najzupełniejszym porządku złożone, zgodnie z opisem powyższym, pierścienie były naszyte na prawą rękawiczkę, a szczątki ubrania zwłaszcza z habitu zakonnego, jakkolwiek można je było łatwo rozpoznać, okazały się już bardzo zniszczone. Ornat znajdował się wewnątrz poduszki a przy nim znalazł się także jedwabny pas, niegdyś zdaje się zielonego koloru, ozdobiony frendzlami, w żadnym

także bardzo istotną informację dotyczącą pierścieni, które były przyszyte do rękawic odnalezionych w relikwiarzu. Opisane jest, że były na rękawicach dwa pierścienie bez kamieni⁵⁷, które abp Bilczewski zabrał wraz z wcześniej wspomnianymi szczątkami do swoich biskupich zbiorów⁵⁸. Nie wiadomo, jaki był dalszy los pierścieni i gdzie aktualnie się znajdują.

Ostatnia część dokumentu głównego zawiera informacje opisujące wygląd nowej srebrnej trumienki: osadzona na czterech lwich łapach, ozdobiona jest po bokach, z jednej strony symboliczną katedrą halicką, a z drugiej katedrą lwowską. Na przedniej stronie widnieje postać błogosławiącego abpa Jakuba. Widnieje także grawerowany napis: „Błog. Jakób Strepa, Arcybiskup Halicki 1391–1409”. Tylną część dekorują herby Polski, Rusi i Litwy. Na pokrywie trumienki umieszczono poduszkę, na której jest brewiarz oraz mitra i pastorał biskupi oraz krzyż metropolitalny. Cztery rogi relikwiarza dekorują postacie aniołów, które na piersiach mają wygrawerowane herby Strzemię. Wewnątrz trumienki umieszczona została szklana urna z opisywanymi wcześniej szczątkami⁵⁹. Dokument wykazuje także spis przedmiotów, które trafiły ponownie do drewnianej trumienki z XIX wieku⁶⁰ oraz kości, które abp Bilczewski zabrał

z dalszych opisów nie wymieniony. Lepiej dochowane przedmioty zostały równocześnie odfotografowane, a w szczególności infuła [...], ornat [...], pozostałe krzyże z palliusza i szczątki tkaniny [...], szczątki górnej zakrzywionej części pastorału [...], rękawiczki wraz z pierścieniami [...] i pas [...]. Infuła z żółtego jedwabiu i ornat z czerwonego adamaszku, bardzo spłowiałe, są też bardzo zniszczone. Widoczną jest jednak ich dawna średniowieczna forma, a na ornacie deseń tkaniny da się jeszcze dobrze rozpoznać. Przedmioty te wykazują robotę pospieszną, nie były też one bardzo kosztowne, gdyż zrobiono je już dla przybrania ciała i złożenia do grobu. Pomimo tego jednak budzić one muszą żywy interes, jako niewątpliwiej autentyczności pamiątki po niezwykle wybitnej dziejowej postaci a przytem jedyne tego rodzaju, jakie pozostały po dawnych arcybiskupach halickich. Niewątpimy, że zajmą się ich wszechstronnem ocenieniem i zbadaniem nasi historycy sztuki i badacze dziejów szat liturgicznych. J. E. X. Arcybiskup Bilczewski ma zamiar znaleźć dla tych pamiątek inne umieszczenie, które uchroni je lepiej od zupełnego zniszczenia a zarazem umożliwi naukowe ich badanie” (W. Abraham, *Jakób Strepa. Arcybiskup halicki 1391–1409*, dz. cyt., s. 73–77).

57 Archiwum Prowincji św. Antoniego i bł. Jakuba Strzemię Zakonu Braci Mniejszych Konwentualnych (Franciszkanów) w Krakowie, teka: *Jakub Strzemię 1*, sygn. F-II-68/1, koperta: *Akta I*, dok. 9, s. 4; dok. 4, s. 2; dok. 8, s. 2.

58 Tamże.

59 Archiwum Prowincji św. Antoniego i bł. Jakuba Strzemię Zakonu Braci Mniejszych Konwentualnych (Franciszkanów) w Krakowie, teka: *Jakub Strzemię 1*, sygn. F-II-68/1, koperta: *Akta I*, dok. 9, s. 12.

60 „Pozostałe relikwie Błogosławionego, które dzisiaj odnaleźliśmy w tej starej drewnianej arce (z roku 1863), o których mowa w trzech różnych protokołach, mianowicie cały ornat wykonany w kraju w XIV wieku z wyszytymi arabeskami i dwie tunicelle, następnie dwie rękawice, wśród których znajduje się biały krzyż następnie mitra (opaska) jedwabna z dwoma ogonkami gotyckiego kształtu, dalej pasek jedwabny z węzłami 7 cm szerokości i 4 łokcie długi; następnie 3 większe

dla rozdzielania ich jako relikwie. Dokument z datą 31 maja 1910 roku został podpisany i opatrzony pieczęcią arcybiskupią⁶¹.

Spisany protokół wraz z załącznikami jest wiarygodnym i bogatym źródłem na temat badań i przygotowań przeniesienia relikwii do nowego relikwiarza oraz stanu zachowania i wyglądu relikwii, zarówno kości, jak i paramentów funeralnych.

Nienależące do omawianej całości dwa inne dokumenty, tj. akt stwierdzający autentyczność relikwii z kościoła franciszkanów oraz protokół z uroczystości procesyjnych, także są źródłem informacji o relikwiach i kulcie bł. Jakuba.

Dokument stwierdzający autentyczność relikwii w kościele lwowskich franciszkanów, jak było już wcześniej powiedziane, spisany jest ręcznie na jednej karcie o wymiarach 42×34 cm w dwóch kolumnach w języku łacińskim⁶². Z tekstu dowiadujemy się, że rekognicja dokonana była 18 października 1910 roku w kościele Braci Mniejszych Konwentalnych (Franciszkanów) we Lwowie. Przebiegała ona pod przewodnictwem abpa Bilczewskiego przy asyście profesora anatomii Uniwersytetu Lwowskiego dra Henryka Kady, gwardiana franciszkańskiego konwentu lwowskiego o. Kazimierza Siemaszkiewicza, kapelana arcybiskupiego ks. Grzegorza Urbańskiego oraz innych franciszkanów⁶³. Dokument stwierdza, że badane relikwie są tymi, które od 1778 roku przechowywane są przez franciszkanów i wystawione w kaplicy dedykowanej błogosławionemu⁶⁴. Po rozpoznaniu relikwii dzięki pomocy prof. Kady uznano, że w relikwiarzu znajdują się kości, których brakuje w trumienie znajdującej się we lwowskiej katedrze, tj. kość lewego

i 11 mniejszych kawałków pastorału, które ułożone bardzo dobrze tworzą zgięcie pastorału kształtu gotyckiego; następnie 3 krzyże i kawałki z palusza i malutki krzyżyk – dla lepszej konserwacji i czci wiernych zostanie wystawiony po kilku miesiącach w nowej osobnej szafce, która w Krakowie właśnie jest robiona. Na razie pozostawiamy w tej samej starej urnie (z roku 1868), w której dotychczas święte kości bł. Jakuba były przetrzymywane i również pieczęciami naszymi opatrujemy” (Archiwum Prowincji św. Antoniego i bł. Jakuba Strzemię Zakonu Braci Mniejszych Konwentalnych (Franciszkanów) w Krakowie, teka: *Jakub Strzemię 1*, sygn. F-II-68/1, koperta: *Akta I*, dok. 8, tł. o. Marek Hałambiec OFMConv).

61 Archiwum Prowincji św. Antoniego i bł. Jakuba Strzemię Zakonu Braci Mniejszych Konwentalnych (Franciszkanów) w Krakowie, teka: *Jakub Strzemię 1*, sygn. F-II-68/1, koperta: *Akta I*, dok. 9, s. 14.

62 Archiwum Prowincji św. Antoniego i bł. Jakuba Strzemię Zakonu Braci Mniejszych Konwentalnych (Franciszkanów) w Krakowie, teka: *Jakub Strzemię 1*, sygn. F-II-68/1, koperta: *Akta II*, dok. 1.

63 Tamże, kol. 1.

64 Tamże.

ramienia, prawa kość łokciowa oraz prawa kość goleniowa⁶⁵. Po zakończeniu czynności wszystkie relikwie włożono ponownie do trumienki i zabezpieczono arcybiskupimi pieczęciami⁶⁶. Protokół podpisany jest autentycznym podpisem abpa Bilczewskiego i posiada czerwoną lakową pieczęć arcybiskupią. Nie jest zatem odpisem ani kopią. Dokument ten jest także dowodem na to, że nigdy szaty grobowe nie były złożone w kościele lwowskich franciszkanów, jak sugerują to niektórzy autorzy⁶⁷. Franciszkanie w swoich zbiorach do dziś posiadają szaty pontyfikalne bł. Jakuba Strzemię, które nie są funeraliami⁶⁸.

Ukoronowaniem opisanych w protokołach i ich załącznikach rekognicji były uroczystości, które miały miejsce w dniach 1–6 czerwca 1910 roku, które opisuje osobne sprawozdanie⁶⁹. Uroczystości odprawiane były na mocy specjalnego pozwolenia Świętej Kongregacji Rytów z 24 marca 1909 roku⁷⁰. Pierwszego dnia uroczystości po odprawieniu nabożeństw przeniesiono nowy relikwiarz w asyście duchowieństwa zakonnego i diecezjalnego z kaplicy Pana Jezusa Ukrzyżowanego lwowskiej katedry do kościoła franciszkańskiego, gdzie przez 5 dni licznie gromadzącym się w świątyni duchownym i wiernym odprawiane były nabożeństwa i głoszone okolicznościowe kazania⁷¹. 6 czerwca po uroczystej sumie, której przewodniczył biskup pomocniczy Władysław Bandurski, a kazanie wygłosił abp Bilczewski, wyruszyła uroczysta procesja do katedry lwowskiej. Orszakowi złożonemu z chorągwi, feretronów i bractw lwowskich parafii, przedstawicieli zakonów, duchowieństwa, kapituł katedralnych obrządków łacińskiego, ormiańskiego, greckiego, władz miasta i Galicji przewodniczył metropolita lwowski abp Bilczewski. Relikwiarz niesiony przez

65 „W urnie znaleźliśmy i rozpoznaliśmy z pomocą profesora Henryka Kadyi święte kości, których brakuje w srebrnej urnie znajdującej się w bazylice naszej katedralnej, a mianowicie: 1) Kość ramienia lewego bez galki większej, która przez Najjaśniejszego Seweryna Morawskiego został odcięta. 2) Kość łokciowa prawa, od której został odcięty wyrostek zwieńczający. 3) Kość goleniowa prawa nienosząca jakiegokolwiek śladu złamania za życia” (Archiwum Prowincji św. Antoniego i bł. Jakuba Strzemię Zakonu Braci Mniejszych Konwentualnych (Franciszkanów) w Krakowie, teka: *Jakub Strzemię 1*, sygn. F-II-68/1, koperta: *Akta II*, dok. 1, kol. 2, t. o. Krzysztof Kościelniak OFMConv, konsultacja medyczna: lek. med. o. Marcin Jelinek OFMConv).

66 Tamże.

67 F. Solarz, *Bł. Jakub Strzemię w zbiorach krakowskich franciszkanów*, dz. cyt., s. 94, przypis 198.

68 R. M. Antoszczuk, *Pontyfikałia bł. Jakuba Strzemię*, „*Studia Franciszkańskie*” 26 (2016), s. 103–133.

69 Archiwum Prowincji św. Antoniego i bł. Jakuba Strzemię Zakonu Braci Mniejszych Konwentualnych (Franciszkanów) w Krakowie, teka: *Jakub Strzemię 1*, sygn. F-II-68/1, koperta: *Akta I*, dok. 10.

70 Tamże, s. 1.

71 Tamże, s. 1–2.

16 ubranych w szaty liturgiczne kleryków otaczali franciszkanie⁷². Po wprowadzeniu relikwii do katedry ustawiono je na środku kościoła pod specjalnie przygotowaną bogato zdobioną konfesją i odprawiono uroczystą sumę, której przewodniczył abp Bilczewski, a kazanie wygłosił abp Józef Teodorowicz obrządku ormiańskiego⁷³. Po południowych niesporach trumienka z relikwiami została umieszczona w kaplicy Pana Jezusa Ukrzyżowanego, co było realizacją instrukcji Promotora Wiary, jaka wydana została 28 kwietnia 1909 roku⁷⁴.

Warto dodać, że krakowscy franciszkanie w swoim archiwum posiadają jeszcze jeden ciekawy dokument. Jest to akt częściowo drukowany, a częściowo pisany ręcznie, o wymiarach 39×23,5 cm, potwierdzający autentyczność części relikwii bł. Jakuba Strzemię, jaka została udzielona franciszkanom lwowskim podczas badania relikwii z ich kościoła w 1778 roku. Część tej relikwii została opieczętowana, zawinięta w kawałek ażurowego materiału i dołączona do aktu. Miało to stanowić całość, gdyż razem z aktem miała być umieszczona w ołtarzowej figurze bł. Jakuba⁷⁵. Trzeba nadmienić, że w kościele franciszkanów we Lwowie pw. Matki Bożej Niepokalanej była kaplica bł. Jakuba Strzemię⁷⁶, w której znajdował się ołtarz ze statua błogosławionego, w kaplicy tej wystawiona była także trumienka z relikwiami⁷⁷, jakie badał abp Bilczewski, o czym była już mowa wcześniej. Niestety nic nie wiadomo o powojennych losach opisanej figury ołtarzowej. Pewne jest, że franciszkanie, opuszczając po II wojnie światowej Lwów, zabrali ze sobą akt z relikwią, a także trumienkę ze szczątkami Błogosławionego, która została przeniesiona do kościoła Franciszkanów w Przemyślu, gdzie wystawiona była

72 Tamże, s. 2–3.

73 Tamże, 3–4.

74 Tamże, s. 4.

75 Archiwum Prowincji św. Antoniego i bł. Jakuba Strzemię Zakonu Braci Mniejszych Konwentalnych (Franciszkanów) w Krakowie, teka: *Jakub Strzemię 1*, sygn. F-II-68/1, koperta: *Akta II*, dok. 2

76 „Kaplica bł. Jakuba Strepy z 3 ołtarzami: 1. Od frontu ołtarz bł. Jakuba, rzeźba z drewna w stroju biskupim. U stóp trumienka srebrna oszklona z relikwiami bł. Jakuba (2 ręce (piszczele), głowa i reszta członków znajdują się w katedrze lwowskiej ob. łac. w trumience srebrnej, sprawionej przez arcyb. Bilczewskiego w kaplicy błog. Jakuba – gdzie znajduje się również posąg abpa Bilczewskiego, wykuty z b. marmuru). Zasuwa, obraz olejny Najświętszego Serca Pana Jezusa (Objawienie błog. Małgorzaty Alacoque). Malował go p. Grot, artysta malarz z Częstochowy” – *Inwentarz kościoła i zakrystii, skarbca i składu oo. Franciszkanów we Lwowie 1939 r.*, Archiwum Prowincji św. Antoniego i bł. Jakuba Strzemię Zakonu Braci Mniejszych Konwentalnych (Franciszkanów) w Krakowie, zbiór lwowski 24, s. 1 (w inwentarzu autor podaje błędne informacje odnoszące się do nazwy kaplicy w katedrze lwowskiej oraz brak mu wiedzy na temat jakości relikwii znajdujących się we franciszkańskiej kaplicy).

77 Tamże.

na ołtarzu bł. Jakuba do publicznej czci. Niestety w nocy z 8 na 9 sierpnia 1948 roku trumienka wraz z relikwiami została skradziona⁷⁸ i do dziś nie została odnaleziona.

W roku 2009 trzy razy zbierały się odpowiednie komisje, które dokonywały oględzin, rozpoznania, pobrania i zabezpieczenia relikwii, wykonane zostały także odpowiednie naprawy relikwiarza przed zbliżającym się jubileuszem 600-lecia śmierci bł. Jakuba, podczas którego miała miejsce jubileuszowa peregrynacja jego relikwii w kościołach franciszkanów prowincji św. Antoniego i bł. Jakuba Strzemię w Polsce, a także w parafiach archidiecezji lwowskiej. Wyznaczone komisje zebrały się 9 stycznia, 20 stycznia, i 30 stycznia 2009 roku, rekognicje miały miejsce w katedrze na Wawelu – pierwsza i trzecia w kaplicy Potockich, a druga w skarbcu katedralnym. Z każdego wydarzenia spisane zostały odpowiednie protokoły, które złożono także w archiwum franciszkańskim⁷⁹, zostały one także opublikowane w wewnętrznym zakonnym czasopiśmie⁸⁰. Owe protokoły, ukazując stan relikwii, potwierdzają zawartość trumienki, jaka spisana jest na dokumentach z 1909 i 1910 roku.

Badając dzieje relikwii bł. Jakuba Strzemię, wciąż napotkać można kolejne ślady ich kultu, który wyrażany był na różne sposoby, szczególnie poprzez przeprowadzone zgodnie z prawem kościelnym kolejne rekognicje, które nie tylko potwierdzały ich autentyczność, ale były okazją do wykonania odpowiednich czynności w celu ich zbadania, oczyszczenia, uporządkowania, zabezpieczenia, a także dokonania potrzebnych prac konserwatorskich na samych relikwiarzach, które poprzez okazywanie czci wiernych ulegały zniszczeniom. Fakt odnalezienia szat grobowych błogosławionego w 2016 roku bez wątplenia jest wydarzeniem bezprecedensowym i dającym nadzieję na to, że zaginione podczas II wojny światowej i w czasach powojennych dziedzictwo wielu pokoleń Polaków i Kościoła katolickiego może być odnalezione i powrócić do swojego dawnego blasku, zyskując nowe miejsce we współczesnej rzeczywistości, dając niezwykle świadectwo o ludziach, wydarzeniach

78 *Kronika Klasztoru Franciszkanów w Przemysłu 1906–1972*, s. 0196–0197, Archiwum Klasztoru Franciszkanów w Przemysłu, bez sygn.

79 Archiwum Prowincji św. Antoniego i bł. Jakuba Strzemię Zakonu Braci Mniejszych Konwentualnych (Franciszkanów) w Krakowie, teka: *Dokumenty jubileuszowe, sygn. Protokół z wstępnych oględzin relikwiarza bł. Jakuba Strzemię*; także: *Protokół z otwarcia trumienki oraz rozpoznania i wydzielania relikwii przed peregrynacją bł. Jakuba Strzemię oraz Protokół z opieczętowania trumienki z relikwiami bł. Jakuba Strzemię*.

80 „Wiadomości z Prowincji św. Antoniego z Padwy i bł. Jakuba Strzemię Zakonu Franciszkanów (OFMConv)” 2009 nr 1 (253), s. 39–45.

i miejscach z przeszłości. Rodzi się także nadzieja, że po 106 latach będzie zrealizowany pomysł abpa Bilczewskiego, jaki zapisał w załączniku do protokołu z 1910 roku przesłanym Papieżowi. Dotyczy to kwestii wykonania szaf dla funeraliów arcybiskupich bł. Jakuba celem godnego prezentowania ich we lwowskiej katedrze⁸¹.

Myśląc o świętych relikwiach i ciesząc się z odnalezienia szat grobowych bł. Jakuba, które przetrwały burzliwe dzieje Lwowa i Polski, warto na koniec przytoczyć słowa dziś już świętego abpa Józefa Bilczewskiego: „Trumna błog. Jakóba idzie na wagę złota, jak umęczone ciało św. Wojciecha! Wszak w niej jest ta głowa, która dniem i nocą przemyśliwała nad pomnożeniem chwały Boga i dobra swojej archidiecezyi. W niej są szczątki oczu, co światłością były ślepyim; szczątki serca, które całe było najczystsza miłością Boga i narodu, kości tych nóg, które nieraz poraniły się w pogoni za dusz zbawieniem, ręce, które nieraz błogosławiły i dobrze czyniły. Grób to więc chwalebny”⁸².

Abstrakt

Świadectwa rekognicji relikwii bł. Jakuba Strzemię

W artykule został poruszony problem rekognicji relikwii bł. Jakuba Strzemię, franciszkanina, średniowiecznego arcybiskupa halickiego. Autor, przedstawiając kolejne rozpoznania szczątków, rozpoczynając od opublikowanego w XVII wieku przekazu świadka, który był przy odnalezieniu trumny z doczesnymi szczątkami abpa Jakuba we Lwowie w 1619 roku, kończy rekognicją, która miała miejsce w 2009 roku w katedrze wawelskiej. Szczególne miejsce w artykule zajmują rekognicje, które dokonywały się we Lwowie w latach 1907–1910. Na podstawie odnalezionych w Prowincjalnym Archiwum Franciszkanów w Krakowie lwowskich kopii dokumentów z lat 1868–1910 (jedynych istniejących dokumentów źródłowych), autor wyjaśnia niektóre kwestie dotyczące odnalezionych po 70 latach w roku 2016 w opuszczonym kościółku na Ukrainie relikwii funeralnych, tzn. szat grobowych bł. Jakuba Strzemię oraz kości św. Faustyna Męczennika.

Słowa kluczowe: rekognicja; funeralia; pontyfikalia; Jakub Strzemię

81 Archiwum Prowincji św. Antoniego i bł. Jakuba Strzemię Zakonu Braci Mniejszych Konwentualnych (Franciszkanów) w Krakowie, teka: *Jakub Strzemię 1*, sygn. F-II-68/1, koperta: *Akta I*, dok. 7, s. 1.

82 J. Bilczewski, *List pasterski w pięćsetną rocznicę śmierci Błogosławionego Jakóba Strepy*, [w:] *Pamiętka pięćsetnej rocznicy śmierci błog. Jakóba Strepy franciszkanina, arcybiskupa lwowskiego 1409–1909. Kazania. Z 10 portretami i 2 podobiznami*, Lwów 1910, s. 25.

Abstract

Testimonies of Recognition of the Relics of Blessed Jakub Strzemię

This article deals with the recognition of the relics of Blessed Jakub Strzemię, a Franciscan and archbishop of Halych who lived in the Middle Ages. The author presents subsequent recognitions of his remains, beginning with a testimony published in the seventeenth century by a witness who was present when a coffin with Archbishop Jakub's mortal remains was found in Lviv in 1619 and ending with a recognition that took place in 2009 in Krakow's Wawel cathedral. Recognitions that were made in Lviv in 1907-1910 are especially important. On the basis of copies of documents from 1868 to 1910 originating in Lviv and found in the Provincial Archive of the Franciscans in Krakow (the only existing primary documents), the author explains certain matters related to funerary relics found in 2016 after seventy years in an abandoned church in Ukraine: Blessed Jakub Strzemię's funerary vestments as well as St. Faustinus the Martyr's bones.

Keywords: recognition; funeralia; pontificalia; Jakub Strzemię

References

- Abraham, W. (1908). *Jakób Strepa. Arcybiskup halicki 1391–1409*. Kraków: Akademia Umiejętności.
- Akta I. (n.d.). Jakub Strzemię 1, sygn. F-II-68/1. Archiwum Prowincji św. Antoniego i bł. Jakuba Strzemię Zakonu Braci Mniejszych Konwentualnych (Franciszkanów) w Krakowie.
- Akta II. (n.d.). Jakub Strzemię 1, sygn. F-II-68/1. Archiwum Prowincji św. Antoniego i bł. Jakuba Strzemię Zakonu Braci Mniejszych Konwentualnych (Franciszkanów) w Krakowie.
- Antoszczuk, R. M. (2013). Idziemy do nóg twych Błogosławiony – franciszkańskie jubileusze bł. Jakuba Strzemię i ich echa. In Z. Gogola (Ed.), *Habent omnia tempora sua : prace ofiarowane ks. prof. dr. hab. Januszowi Wyciśle* (pp. 53–73). Kraków: Uniwersytet Papieski Jana Pawła II Wydawnictwo Naukowe.
- Antoszczuk, R. M. (2016). Pontyficalia bł. Jakuba Strzemię. *Studia Franciszkańskie*, 26, 103–133.
- Bar, J. (1958). Polskie procesy kanonizacyjne i beatyfikacyjne. *Ruch Biblijny i Liturgiczny*, 11(5), 418–447. <https://doi.org/10.21906/rbl.2681>
- Bar, W. (2015). Możliwość kanonizacji bł. Jakuba Strzemię w świetle prawa kanonizacyjnego. In R. M. Antoszczuk (Ed.), *Z mroków czasów, czyli rzecz o bł. Jakubie Strzemię, Strózu naszym i Patronie* (pp. 115–140). Niepokalanów.
- Bilczewski, J. (1910). List pasterski w pięćsetną rocznicę śmierci Błogosławionego Jakóba Strepy. In *Pamiętka pięćsetnej rocznicy śmierci błog. Jakóba Strepy franciszkanina, arcybiskupa lwowskiego 1409–1909. Kazania. Z 10 portretami i 2 podobiznami* (pp. 1–28). Lwów: Drukarnia „Polonia” pod zarządkiem J. Raczyńskiego, nakł. OO. Franciszkanów.
- Fiejdasz, L. (2013). Kształtowanie się pojęcia relikwii – aspekt prawny. In S. T. Prażkiewicz (Ed.), *Kult relikwii* (pp. 17–38). Kraków: Wydawnictwo Karmelitów Bosych.
- Gogola, Z. (1997). Błogosławiony Jakub Strzemię, franciszkanin, arcybiskup halicko-lwowski. *W Nurcie Franciszkańskim*, 6, 143–156.
- Pabis, M. (2016). Odnaleziono cenne relikwie. *Nasz Dziennik*, (217 (5665)), 10.
- Pabis, M. (n.d.). Odnaleziono bezcenne relikwie. Retrieved July 28, 2018, from <https://naszdziennik.pl/wiara-kosciol-w-polsce/164735,odnaleziono-bezcenne-relikwie.html>
- Petrus, J. (2008). Relikwiarz bł. Jakuba Strepy. Przyczynek do dziejów kultu Patrona archidiecezji lwowskiej. In A. Betlej & J. Skrabski (Eds.), *Fides ars scientia. Studia dedykowane pamięci Księdza Kanonika Augustyna Mednisa* (pp. 361–474). Tarnów: Muzeum Okręgowe.

- Petrus, J. (2015). Relikwiarz bł. Jakuba Strepy. Przyczynek do dziejów kultu Patrona archidiecezji lwowskiej. In R. M. Antoszczuk (Ed.), *Z mroków czasów, czyli rzecz o bł. Jakubie Strzemię, Strózu naszym i Patronie* (pp. 79–87). Niepokalanów.
- Protokoły rekognicji relikwii z roku 2009. (2009). *Wiadomości z Prowincji Św. Antoniego z Padwy i Bł. Jakuba Strzemię Zakonu Franciszka-Nów (OFMConv)*, (1 (253)), 39–45.
- Sam o sobie przypomniał. Rozmowa z ks. dr. Jackiem Waligórą, kustoszem relikwii bł. Jakuba Strzemię. (2016). *Nasz Dziennik*, (217 (5665)), 10.
- Skrobiszewski, J. (1628). *Vitæ Archiepiscoporum Haliciensium Et Leopoliensium*. Leopoli: In Officina Typographica Ioannis Szeligæ.
- Solarz, F. (2012). Bł. Jakub Strzemię w zbiorach krakowskich franciszkanów. *W Nurcie Franciszkańskim*, 19, 85–103.
- Szewek, J. (2009). Otwarcie relikwiarza bł. Jakuba Strzemię. *Wiadomości z Prowincji Św. Antoniego z Padwy i Bł. Jakuba Strzemię Zakonu Franciszka-Nów (OFMConv)*, (1 (253)), 30.
- Testamentum Venerabilis Iacobi Strepa Archiepiscopi Haliciensii. (n.d.). Congr. Riti, Processus n. 1346: Processo dioecesano sul Culto ab immemoriali tempore protato a Giacomo de Strepa, arcivescovo di Halicz. Archivum Secretum Vaticanum.
- Zwiastun i anioł pokoju. Z o. Rafałem Antoszczukiem OFMConv, czcicielem bł. Jakuba Strzemię, rozmawia Małgorzata Pabis. (n.d.). Retrieved July 28, 2018, from <https://naszdzienik.pl/wiara-kosciol-w-polsce/164755,zwiastun-i-anioł-pokoju.html>
- Zwiercan, A. (1987). Błogosławiony Jakub Strzemię. In J. R. Bar (Ed.), *Polscy święci*. 8 (pp. 123–142). Warszawa: Akademia Teologii Katolickiej.